

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. (8-5) 266 3661, faks. (8-5) 266 3663, el. p. info@am.lt, http://www.am.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai 2018-09- Nr. (10-4)-D8(E)-
Kopija Į 2018-09-14 Nr. S-3066
Sveikatos apsaugos ministerijai

DĖL FUNKCIJŲ TRIUKŠMO IR KVAPŲ VALDYMO IR KONTROLĖS SRITYJE OPTIMIZAVIMO

Aplinkos ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2018-09-14 rezoliucija Nr. S-3066, įvertinusi vykdant tą patį pavedimą Sveikatos apsaugos ministerijos 2018 m. rugsėjo 17 d. raštu Nr. (1.1.20-411)-6810 (toliau – raštas) pateiktus siūlymus dėl valdymo ir kontrolės funkcijų optimizavimo, teikia šiuos siūlymus.

Dėl triukšmo valdymo ir kontrolės funkcijų optimizavimo

Pritariame Sveikatos apsaugos ministerijos nuomonei, kad aplinkos triukšmo valdymo srityje Aplinkos ministerijos ir Sveikatos apsaugos ministerijos (ir jų pavaldžių įstaigų) funkcijos nesidubliuoja. Manome, kad **Sveikatos apsaugos ministerijos siūlymas** papildyti Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatus, patvirtintus aplinkos ministro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. D1-546, nuostatomis dėl ūkio subjektų atliekamo aplinkos triukšmo stebėsenos **svarstyti**.

Dėl kvapų valdymo ir kontrolės funkcijų optimizavimo

Nuosekliai laikomės pozicijos, kad kvapas negali būti laikomas teršalu, nepritariame Sveikatos apsaugos ministerijos siūlymui kvapų kontrolės funkcijas perduoti Aplinkos ministerijai ir jos įgaliotoms įstaigoms.

Atkreipiame dėmesį, kad Sveikatos apsaugos ministerijos rašte pateikti teiginiai „kvapas priskirtinas oro teršalui“, „kvapas kaip oro teršalas“ ir pan. yra klaidinantys, kadangi Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose kvapas apibrėžtas kaip „organoleptinė savybė, kurią junta uoslės organas, įkvepiant tam tikrų lakiųjų medžiagų“, t. y. kvapas nėra medžiaga (Aplinkos oro apsaugos įstatyme teršalai apibrėžiami kaip „medžiaga arba medžiagų mišinys“) ir negali būti laikomas teršalu. Kvapo pajutimo „slenkstis“ ir jo sukeliami pojūčiai yra psichologinis visuomenės sveikatai darantis įtaką veiksnys, kurio negalima tiesiogiai sieti su teršalo koncentracija aplinkos ore (užterštumo lygiu). Kvapas gali sukelti neigiamą poveikį savijautai, veikti dvasinę gerovę, o ne aplinką.

Pažymime, kad aplinkos oro taršos ir kokybės valdymui tarptautiniu lygiu skirtoje Jungtinių Tautų tolimųjų tarpvalstybinių oro teršalų pernašų konvencijoje (toliau – TTOTP konvencija), kurios įgyvendinimo tikslas – *kontroliuoti ir mažinti* dėl antropogeninės veiklos susidarantį *teršalų kiekį, kuris gali turėti įtakos rūgštėjimui, eutrofikacijai arba pažeminio ozono koncentracijos padidėjimui, gali sukelti neigiamus padarinius žmonių sveikatai*, natūralioms ekosistemoms, medžiagoms ir augalams, jos nuostatas į ES teisę perkeliančiuose ES teisės aktuose (įskaitant direktyvų konstatuojamąją dalį) ir dėl jų rengtuose poveikio vertinimo dokumentuose, kuriuose labai daug dėmesio skiriama ir oro kokybės reikalavimams (ribinės vertės aplinkos ore), oro taršos mažinimo tikslai nustatomi siekiant apsaugoti žmonių sveikatą, neįtrauktos nuostatos apie kvapus, nenustatyti papildomi kvapo poveikio nei žmonių sveikatai, nei aplinkai sumažinimo tikslai ar ribinės vertės aplinkos ore. 2013 m. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „*Gyventi gerai pagal mūsų planetos*

*išgales“ patvirtintoje 7-tojoje Aplinkos veikslių programoje nustatyta, kad *Sąjunga siekia tikslo apsaugoti Sąjungos piliečius nuo neigiamo su aplinka susijusio poveikio ir rizikos sveikatai bei gerovei; siekiant minėto tikslo bus užtikrinama, kad ne vėliau kaip 2020 m., artėjant prie Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) rekomenduojamo aplinkos oro užterštumo lygio, labai pagerėtų Sąjungos lauko oro kokybė ir tam pirmiausia būtina įgyvendinti su naujausiomis mokslo žiniomis suderintą atnaujintą ES oro kokybės politiką ir kovos su oro tarša jos susidarymo šaltiniuose priemones. Pažymėtina, kad įgyvendinant programą jau priimtose oro taršos mažinimui ir oro kokybės gerinimui skirtose direktyvos, tačiau nei vienoje nėra šios kvapus, nenustatyti papildomi reikalavimai jiems valdyti.**

Atkreipiame dėmesį, kad Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės), nustatanti integruotą taršos, kurią sukelia pramoninė veikla, prevenciją ir kontrolę, taip pat nereglamentuoja kvapų klausimo, joje pateikta *taršos*, kurią kontroliuoti siekiama per Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (toliau – TIPK) leidimų išdavimo ir pakeitimo (per juos – ir poveikio aplinkos elementams kontrolės) sistemą, *apibrėžtis neapima kvapo sąvokos.*

Kvapais nepatenka į tarptautinių ir ES aplinkos oro taršą ir kokybę, aplinkos apsaugą reglamentuojančių dokumentų taikymo sritį, todėl kvapas aplinkos apsaugą Lietuvoje reglamentuojančiuose teisės aktuose kaip atskiras reguliavimo dalykas neįtvirtintas ir negali būti įtvirtintas, kvapo koncentracijos aplinkoje kontrolė negali būti priskirta Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo taikymo sričiai.

Informuojame, kad 2019 m. Europos Komisija planuoja pateikti šiuo metu vykdomos oro kokybės direktyvų peržiūros ataskaitą, kurioje, manome, bus ypač svarbi ribinių ir kitų aplinkos oro užterštumo verčių atitiktis PSO rekomenduojamiems aplinkos oro užterštumo lygiams, t. y. jų griežtinimas. **Jei po šių direktyvų peržiūros ES priimtų sprendimą vertinti ir valdyti kvapus, Lietuvoje turės būti peržiūrimos ir galbūt optimizuojamos kvapų valdymo ir kontrolės funkcijos.**

Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios institucijos kvapų kontrolės srityje dalyvauja, kiek tai susiję su aplinkos apsaugos reikalavimų laikymosi užtikrinimu. Pagal kompetenciją įgyvendindamos tarptautinius, ES ir nacionalinius reikalavimus TIPK, atliekų tvarkymo, cheminių medžiagų valdymo, aplinkos oro taršos ir kokybės valdymo, vandenių apsaugos nuo taršos, klimato kaitos mažinimo, valstybinės aplinkos apsaugos kontrolės ir kitose Aplinkos ministerijos reguliavimo sričiai priskirtose srityse, Aplinkos ministerija ir jai pavaldžios institucijos netiesiogiai prisideda ir prisidės prie kvapų susidarymo prevencijos ir mažinimo.

Pažymime, kad TIPK leidimų išdavimo sistemoje yra nustatyti tam tikri reikalavimai kvapų kontrolei ir mažinimui. Atsižvelgiant į Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – NVSC) priskirtą kvapų kontrolės funkciją ir siekiant sudaryti sąlygas ūkio subjektų eksploatuojamų įrenginių skleidžiamų kvapų prevencijai, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo (toliau – Aplinkos apsaugos įstatymas) 19¹ straipsnyje nustatyta, kad paraiškas TIPK leidimams gauti derina ir pagal kompetenciją dalyvauja nustatant TIPK leidimo sąlygas NVSC, vadovaudamasis TIPK taisyklėmis. Vadovaujantis šiais teisės aktais, sąlygas kvapų valdymui (prevencijai, mažinimui) ūkio subjekte turi pateikti NVSC, šios sąlygos įrašomos į TIPK leidimą ir jų ūkio subjektas privalo laikytis.

Siekiant apsaugoti visuomenės ar atskirų jos grupių sveikatą nuo visuomenės sveikatai darančių įtaką veiksnių kenksmingo poveikio arba šio poveikio riziką kiek įmanoma sumažinti, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme nustatyti visuomenės sveikatos saugos ir kontrolės pagrindai, pareiga sveikatos apsaugos ministrui tvirtinti visuomenės sveikatos saugos reglamentus (higienos normas) – teisės aktus, nustatančius bendras privalomojo pobūdžio teisės normas visuomenės sveikatos saugos srityje. Įstatyme nustatyta, kad **valstybinė visuomenės sveikatos saugos kontrolė yra įgaliotų valstybės institucijų ir pareigūnų veiksmai ūkinės komercinės veiklos atitikčiai visuomenės sveikatos saugos norminių teisės aktų reikalavimams įvertinti ir taikyti administracines poveikio priemones**; nustatyta NVSC kompetencija. Pagal Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymą sveikatos apsaugos ministro patvirtinta higienos norma „Kvapo

koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ ir Kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklės (sveikatos apsaugos ministro įsakymu sudaryta darbo grupė peržiūri pastaruosius teisės aktus).

Atsižvelgiant į Visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme nustatytą vieną iš svarbiausių visuomenės sveikatos priežiūros principų – visuomenės sveikatai kenksmingos veiklos draudimas ar ribojimas, į tai, kad parengti ir veikia šio įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai, kad gavusi ES struktūrinių fondų paramą (pagal projektą „Gyvenamosios aplinkos sveikatos rizikos veiksmų valdymo tobulinimas“) Sveikatos apsaugos ministerija įkūrė kvapų tyrimų laboratoriją ir siekiant, kad tarp Sveikatos apsaugos ministerijos, Aplinkos ministerijos ir jų pavaldžių institucijų nebūtų dubliuojamos funkcijos, būtų efektyviausiai naudojamos valstybės lėšos (Aplinkos ministerijai ir jos reguliavimo sričiai priskirtoms institucijoms prisiimant naują, aplinkos apsaugai nebūdingą kvapų reglamentavimo ir kontrolės funkciją reikėtų papildomo finansavimo, ypač laboratorinei kvapų koncentracijos kontrolei vykdyti), **reikia, kad Sveikatos apsaugos ministerija nesistengtų susiaurinti 2010 m. įteisintų kvapų kontrolės funkcijų ar atsisakyti jų vykdymo** (perduodant, kaip siekiama, Aplinkos ministerijai), **bet šiame įstatyme papildytų NVSC, kuris iš esmės vykdo valstybinę visuomenės sveikatos saugos kontrolę, kompetenciją stacionarių kvapų šaltinių veiklos valstybinės visuomenės sveikatos saugos kontrolės vykdymu** (vietoje „vykdo kvapų kontrolę gyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatuose“).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir tai, kad pastaruoju metu yra didelis visuomenės nepasitenkinimas nemaloniais kvapais, manome, kad būtina griežtinti kvapų kontrolę, tačiau šiame procese turi dalyvauti visos kompetentingos institucijos. **Sveikatos apsaugos ministerijos rašte pateiktas siūlymas Aplinkos apsaugos įstatyme numatyti, kad TIPK leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklės būtų tvirtinamos suderinus su Sveikatos apsaugos ministerija svarstytinas tik tokiu atveju, jei Sveikatos apsaugos ministerija ir jai pavaldžios institucijos, atsižvelgdamos į šiame rašte nurodytas sveikatos priežiūrą reglamentuojančių įstatymų nuostatas, prisiims daugiau įsipareigojimų kvapų kontrolės srityje, įskaitant ūkio subjektų kontrolės funkcijas.**

Aplinkos ministras

Kęstutis Navickas